

A NKE Hadtudományi Kutatóműhely konferenciája

Etika és katonai cselekvés

Himmer Péter¹ munkásságának emlékére

*Etika és katonai cselekvés címmel szervezett
rendhagyó műhelykonferenciát a Nemzeti Közszolgálati Egyetem (NKE)
Hadtudományi Kutatóműhelye 2018. március 22-én,
az NKE Hadtudományi és Honvédtisztképző Karának budapesti,
Hungária körúti kampuszában. A rendezvényt a szervezők az egyetem
2017-ban elhunyt, a tanártársak és a hallgatók által egyaránt nagyra be-
csült oktatója, Himmer Péter munkássága előtt kívántak tisztelegni.*

1 Dr. Himmer Péter (1952–2017)

1985-ben az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán, filozófia szakon végzett. Még ugyanebben az évben a Zrínyi Miklós Katonai Akadémia Filozófia tanszékén kezdett oktatni. 1991-től a Bolyai János Katonai Műszaki Főiskola Társadalomtudományi tanszékére helyezték át. Még ebben az évben az ELTE-n filozófiatörténetből egyetemi doktori fokozatot szerzett. 1993-ban nevezték ki főiskolai tanárrá. 2001-ben a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemre került, ahol 2009 és 2011 között a Filozófia és Kultúrtörténet Tanszék vezetőjeként dolgozott. 2004-ben az ELTE-n PhD-fokozatot szerzett. Bár a Nemzeti Közszolgálati Egyetem szervezetében a filozófia és kultúrtörténet oktatására nem maradt önálló tanszék, de továbbra is a tantárgy oktatásának szervezője és meghatározó alakja maradt. 2015 óta az egyetem docensként tanította a filozófiatörténetet, a klasszikus etikát és a kultúrtörténetet. Több, mint 30 éves oktatói pályafutása során tiszti nemzedékek sorát tanította, szemléletét formálta, finomította, amivel hozzájárult a honvédség tisztikara általános és katonai műveltségének mélyítéséhez, sokszínűbbé tételéhez. Nyugodt, követhető előadói stílusa, nagy tudása, ismereteinek folyamatos megújítása, kiterjedt publikációs tevékenysége az egyetem népszerű, elismert oktatójává tette.

MEGNYITÓ

Folytatnunk kell! - fogalmazódott meg többünkben, amikor kényszerű búcsút vettünk nagyra becsült kollégánktól, *Himmer Pétertől*. Azt tudtuk, hogy mi, a jelenlévők csak egy-egy szálát vagyunk képesek felfogni és tovább vinni, abból a gondolatvilágból, amely őt megérintette és egész életében jellemezte. Fogadkozásunk is csak arra a szűk területre korlátozódott, amelyet felénk, katonák, illetve a katonai képzésben dolgozók felé felvetett, és amelyre korábban, szakmai fórumokon együtt vállalkoztunk, és amelyet – úgy érezzük – nélküle is tovább kell vinnünk.

Saját magának úgy fogalmazott, hogy „... *Negyedszázada tisztázatlan a társadalom-építés fő iránya, így tisztáz(hat)atlan a társadalmi értékrend. Az értékpiramis csúcsa, ahol a legalapvetőbb, legmaradandóbb, mind szélesebb rétegek által preferált alapvető érték(ek)nek kellene egzisztálnia, negyed százada üres.*”

„*Ki is ma a katona? Vajon milyen lenyomatot hagyott a katona, a tiszt önképében az a huszadik század, amely legalább nyolc rendszerváltást, vagy azzal felérő társadalmi formaváltozást hozott. Olyat, amelyek mindegyike átöltözéssel járt együtt – és pedig kívül és belül?*” – vetette fel a kérdést a katonatársadalom és katona kollégái felé?

Szélesebb értelmű probléma felvetéseit számos rangos folyóiratban fogalmazta meg évtizedeken keresztül. Több mint félszáz tanulmánya, jegyzete, tankönyvek fejezetei, illetve saját könyvei tükrözték, hogy a mélyebb válaszokat kereste és arra inspirálta tanítványait, kollégáit is.

Ez a probléma-érzékeny, töprengő, meditáló hajlam, az élet által felvetett mélyebb értelmű kérdésekre adható lehetséges válaszok keresése vezette már felnőtt fejjel az ELTE filozófia szakára, majd, annak elvégzése után, a doktori, később a PhD-fokozat megszerzéséig a filozófia-tudományokban.

Közérthetően, mások számára is világosan fogalmazta meg az őt foglalkoztató problémákat: *Ki is ma a katona? Mennyiben érvényesek ma, és milyen jelentéssel bírnak a katonai hivatás legeredetibb értékei? Mit jelöl ma a bátorság, a hűség, a becsület oly sokat emlegetett „szentháromsága” napjaink magyar katonája számára?*

Széleskörű tudása közvetlenséggel, egyszerűséggel párosult. Több mint 30 éves oktatói pályafutása során sok száz tisztjelölt és tiszt gondolkodását alakította, finomította. Mindezzel kitörölhetetlenül hozzájárult a honvédség tisztikara általános és katonai műveltségének gazdagításához, mélyítéséhez. Nyugodt, követhető előadói stílusa, nagy tudása, ismereteinek folyamatos megújítása népszerű, elismert oktatóvá tette.

Életében, munkásságában azokat a fogódzókat kereste, melyeket a bölcsélet, a tudomány tud hozzátenni mindennapi eligazodásunkhoz. Többször megfogalmazta: „... *Lehet, és kell is kritizálni ideológiákat, az azonban tagadhatatlan, hogy helyes tartalmakra, láttató eszmékre minden valahova tartó társadalomnak szüksége van. A hiányzó eszmehalmaz (ismertebb, csak éppen rossz hangzású szóval – ideológia) alkalmasint társadalmi pozíciók tudatosításának eszköze, illetve társadalmi harcok végigharcolásának eszköze, röviden: világlátótorny és katalizátor. Teljes hiánya alighanem nehezíti dolgunkat a tisztképzés terén is.*”

Kiemelt kutatási témái voltak a klasszikus etikák, az erkölcs, az érték, a katonai cselekvés mozgatórugói, a 19–20. századi ontológiák, a hermeneutika és az etika. A háború és a társadalom, a katona és a társadalom történelmileg változó viszonyához kapcsolódó kérdéseit könyveiben, többek között az *Etikai jellegű töredékek* címűben is megjelentette. Avatott módon ragadta meg azokat a speciális értékdilemmákat, amelyek túlmutatnak a háború és a katona speciális viszony- és feladatrendszerén, a béke időszak általános értékein, és amelyekről utólag, más dimenzióban születnek ítéletek jogi vagy erkölcsi értelemben. Jól példázza ezt említett könyvének 8. töredéke, a *Plüssfotel etikájától a halálzónáig*, mely a magashegyi hegymászók dilemmáján keresztül mutatja be, mennyiben másként születnek döntések speciális esetekben.

Elveszhetünk – figyelmeztetett –, ha bezárkózunk saját, mindennapi, „normálisnak gondolt” világunkba, nem válaszoljuk meg társadalmi, szervezeti és egyéni szinten azokat az időnként (kisebb- nagyobb katasztrófák, rendkívüli helyzetek idején) felmerülő kérdéseket. Azokat, amelyekre az értékek szintjén is fel kell készíteni a fiatal generációkat. Ha ezt nem tesszük, akkor szülehetnek valóságtorzító válaszok a plüssfotelből háborút néző állampolgártól.

Vannak olyan, mindennapinak tűnő, egyének vagy kisebb csoportok élethelyzetéhez kapcsolódó kérdések, mint például az, hogy aktuálisan miben ragadható meg az egyéni érdek és miben a sokat emlegetett közjó, amelyek igénylik a felkészült válaszokat. De időnként újból és újból fel kell vetni olyan horderejű kérdéseket is, mint például a cél és eszköz dilemmája az emberiség a globális problémái kapcsán.

Néhai kollégánk küldetése – melyhez korábban a magunk korlátaival, eltérő szakmaiságával csatlakoztunk – azoknak a kereteknek a megtöltése volt megfoghatóbb tartalommal, amelyek segíthetik a katona eligazodását és támogatják azt az integritást, amely nélkülözhetetlen a modern társadalom és hadserege, illetve katonái között.

Szakmai konferenciánkkal kívánunk tisztelegni Himmer Péter kollégánk, barátunk élete és munkássága előtt. Küldetésünknek tekintjük, hogy folytassuk az általa indított útkeresést. Meggyőződésünk, hogy az érdemi, továbbmutató etikai válaszok csak úgy szülehetnek meg, hogy a felvetődő kérdéseket egyre szélesedő közönség válaszolja meg, mert azokról elmondhatjuk, hogy a kikristályosodó etikai válaszok a mieink.

Krizbai János